

Bestuurlijke uitgangspuntennotitie maatschappelijk proces Knardijk (oktober 2017)

1. Inleiding

Doel van deze notitie

De provincie en het waterschap willen transparant en voorspelbaar opereren in het maatschappelijk proces dat zij samen willen organiseren. Dat kan door bij de start van het proces zo veel mogelijk duidelijkheid te geven over het verloop van het proces (o.a. proceszekerheden bieden aan initiatiefnemers) en over de (on)mogelijkheden van initiatieven. Deze bestuurlijke notitie biedt, zoveel als mogelijk in dit stadium van het proces, deze duidelijkheid. Op voorhand is het niet mogelijk en zelfs niet wenselijk een blauwdruk van het te doorlopen proces en de uitkomst daarvan te geven. Bijsturing gedurende het proces zal wellicht nodig zijn in geval van onvoorziene ontwikkelingen.

Provincie en waterschap willen een stuurgroep vormen met de gemeente Zeewolde en Lelystad. De stuurgroeppartners zullen op basis van de uitgangspuntennotitie een plan van aanpak opstellen voor het maatschappelijk proces. Dit plan van aanpak vormt de basis voor externe communicatie naar initiatiefnemers aan het proces.

Doel van het maatschappelijk proces

Met het maatschappelijk proces geven waterschap en provincie bekendheid aan de nieuwe status van de Knardijk en het nieuwe perspectief dat deze statusverandering met zich meebrengt. Ze stimuleren initiatiefnemers om met ideeën te komen voor nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen en helpen mee deze te realiseren. Een tweede doel is het leerdoel om als overheden met elkaar en met de maatschappij processen te vormgeven, te doorlopen en tot uitvoering te komen.

Andere doelen van waterschap en provincie waar het maatschappelijk proces een bijdrage aan kan leveren zijn:

Provincie:

- Het beter benutten van de kansen die het Flevolandse landschap biedt;
- Leren van het maatschappelijk proces rond de Knardijk dat passend moet zijn in de context en de principes van de Omgevingsvisie Flevoland Straks, ruimte voor initiatieven van bewoners en bedrijven en complementair besturen met gemeente, waterschap en provincie.

Waterschap:

- Het maatschappelijk proces draagt bij aan de doelen uit het bestuursprogramma "Duurzaam verbonden, bekend en vertrouwd":
 - Het waterschap werkt in verbinding met de samenleving;
 - Het waterschap wil verder aan de slag met vergroten van het waterbewustzijn;
- Vergroten van de belevingswaarde van waterkeringen door medegebruik;

Ook ziet het waterschap het maatschappelijk proces als een kans om het verhaal van de polder te vertellen en het werk van het waterschap onder de aandacht te brengen.

Ambitieniveau/potentie

De Knardijk heeft een cruciale rol gespeeld bij de drooglegging van Oostelijk en Zuidelijk Flevoland. De dijk heeft meer dan 10 jaar water gekeerd en lange tijd was het de verbinding tussen Lelystad en het oude land. Op dit moment werkt de Knardijk vertragend bij een overstroming en is het een ecologische en recreatieve verbinding. Hiermee heeft de Knardijk met name een regionale betekenis. Waterschap en provincie zijn op zoek naar initiatieven voor de Knardijk in relatie tot de regionale betekenis.

2. Het proces

Het proces krijgt vorm in vier fasen:

1. Voorbereiding
2. Reuring maken
3. Alliantievorming
4. Realisatie

Hieronder worden (de activiteiten binnen) deze 4 fasen toegelicht:

Vorbereiding

- Aantrekken externe procesleider;
- Vormen stuurgroep;
- Maken plan van aanpak op basis van de bestuurlijke uitgangspuntennotitie met stuurgroeppartners;
- Bepalen van de 'spelregels';
- Analyse van relevante plekken, momenten en stakeholders om reuring mee te maken (communicatiestrategie).

Reuring maken

- 'Reuring maken' om partijen enthousiast te krijgen voor het proces. Dit gebeurt door op verschillende plekken waar veel mensen samenkomen on- en offline bekendheid te geven aan de Knardijk en de mogelijkheid om initiatief te ontplooiën;
 - Startbijeenkomst: de formele start van het proces. We denken aan een festival op en rond de Knardijk. Hierbij worden we ondersteund door een externe partij. De AV leden, leden van PS en de raadsleden worden hiervoor ook uitgenodigd;
 - Net ophalen / inventariseren van initiatieven (rijp en groen door elkaar)
- Bij voldoende¹ initiatieven, start de volgende fase van het proces. Bij onvoldoende initiatieven, start een nieuwe "ronde" van reuring maken. Mocht ook deze ronde niet voldoende initiatieven opleveren, dan zal de stuurgroep haar strategie heroverwegen.

Alliantievorming en kleine initiatieven

- Doel van deze fase is om allianties te vormen tussen initiatiefnemers. We willen tot één of meer allianties² komen die, gefaciliteerd door de betrokken overheden, een samenhangend en afgestemd programma van initiatieven ontwikkelen;
- De stuurgroep is verantwoordelijk voor het proces van alliantievorming en faciliteert zo nodig;
- De projectgroep organiseert het alliantieproces met ontmoetingen in verschillende rondes om partijen bij en tot elkaar te brengen. Zij monitort en reflecteert op de voortgang;
- Een expertteam (ondersteunend aan de projectgroep) brengt expertise (b.v. financieel/ economisch, technisch of juridisch) in om te helpen bij de uitvoerbaarheid van initiatieven;
- We maken onderscheid tussen "grote initiatieven" (langjarige betrokkenheid) en "kleine ideeën" die na afloop van de fase van alliantievorming (of eventueel al eerder) gestart kunnen worden;
- De alliantievorming start vanuit de gedachte van gelijkwaardigheid van en beoogde samenhang tussen initiatieven. De ontmoetingen / bijeenkomsten in de alliantievormingsfase worden dusdanig ingericht dat ook individuen met 'kleine' ideeën niet ondersneeuwen. Tijdens de bijeenkomsten wordt verkend of een initiatief een "klein idee" is of onderdeel van alliantie kan zijn;
- De allianties zijn dynamisch, en niet exclusief, maar ook toegankelijk voor nieuwe deelnemers die zich gedurende deze fase melden;
- Ook de partijen uit de stuurgroep kunnen deelnemen aan de allianties;
- De allianties krijgen de opdracht om een programma te maken. Aan het eind van deze fase ligt er dan een samenhangend en inhoudelijk en in tijd op elkaar afgestemd programma van initiatieven (die voldoen aan de vooraf gestelde kaders) en allianties die deze gaan uitvoeren;
- De projectgroep legt het programma met daarbij een advies over de waarden van de Knardijk ter instemming voor aan de stuurgroep;
- Als allianties concurreren om dezelfde ruimte of er een ander soort conflict is duurt de alliantievorming langer en vergt dat wellicht meer faciliterende bemiddelingsinzet van de projectgroep en/of stuurgroep. Insteek is dat de stuurgroep zelf niet zou moeten kiezen uit elkaar concurrerende initiatieven, maar instemt met één programma;
- Als het, ook na bemiddeling, niet lukt om allianties tot stand te laten komen, dan zal de stuurgroep haar strategie heroverwegen. Sowieso vormt reflectie een onderdeel van het proces.

¹ De stuurgroeppartners bepalen vooraf met elkaar welke respons zij minimaal nodig achten om een volgende processtap te nemen.

² Een alliantie is in dit verband een verbond van partijen die in samenwerking meer kunnen bereiken dan alleen.

Realisatie

- Volgende stap is dat de allianties een samenwerkingsovereenkomst (SOK) sluiten met de stuurgroep of leden van de stuurgroep. Een en ander zal afhangen van de initiatieven en de vereiste betrokkenheid van de stuurgroeppartners;
- De stuurgroep legt de samenwerkingsovereenkomst samen met het programma (inclusief advies over de waarden van de Knardijk) ter besluitvorming voor aan de betrokken besturen;
- Daarna kunnen, na het doorlopen van de vereiste (plan)procedures de initiatieven gerealiseerd worden;
- In deze fase vinden de fysieke ingrepen op en rond de Knardijk plaats (kleine initiatieven kunnen mogelijk al eerder gerealiseerd worden).

3. Rollen en verantwoordelijkheden

Besturen van waterschap en provincie

- De Algemene Vergadering van het waterschap en Gedeputeerde Staten van Flevoland:
 - stellen de bestuurlijke uitgangspuntennotitie vast;
 - nemen kennis van de opgehaalde initiatieven aan het einde van de fase van reuring maken;
- Het college van Dijkgraaf en Heemraden en het college van Gedeputeerde Staten besluiten over het programma en de daarbij horende Samenwerkingsovereenkomst;
- De Algemene Vergadering van het waterschap en Provinciale Staten van Flevoland nemen kennis van het programma en de daarbij horende Samenwerkingsovereenkomst;
- Provincie, waterschap en gemeente besluiten ieder vanuit hun eigen taken en verantwoordelijkheden over de initiatieven;
- Provincie en gemeenten ontwikkelen waar nodig planologische kaders waarbinnen initiatieven mogelijk zijn.

Projectorganisatie

- Bestaat uit een ambtelijke projectgroep en een stuurgroep;
- De projectorganisatie organiseert en stuurt het proces;
- De projectgroep wordt gevormd door de projectleiders van het waterschap en de provincie, een medewerker van gemeente Lelystad en Zeewolde. Daarnaast wordt een externe procesleider aangetrokken;
- In de stuurgroep nemen Waterschap Zuiderzeeland (heemraad Nieuwenhuis), provincie Flevoland (gedeputeerde Lodders) plaats en worden de gemeente Lelystad en gemeente Zeewolde gevraagd gezamenlijk plaats te nemen. Provincie Flevoland zit de stuurgroep voor;
- De stuurgroep reflecteert constant op het doorlopen proces en stuurt waar nodig bij;
- De externe procesleider adviseert de stuurgroep en bereidt deze vergaderingen voor.

Ondersteuning

- De projectorganisatie wordt inhoudelijk bijgestaan/geadviseerd door een expertteam met landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische, waterhuishoudkundige, technische, juridische en fin/economische expertise. Het expertteam (met voorzitter) wordt op maat samengesteld nadat van voldoende initiatieven is gebleken;
- Het expertteam voorziet het programma van een inhoudelijk advies over de bestaande waarden van de Knardijk.

4. Inhoudelijke eisen, randvoorwaarden en uitgangspunten

Initiatieven voor medegebruik van de Knardijk moeten voldoen aan een aantal harde eisen vanuit waterveiligheid. Daarnaast zijn er randvoorwaarden en uitgangspunten:

Hard: functionele eisen vanuit waterveiligheid

Het waterschap houdt de Knardijk in stand, omdat het een vertragend element is in geval van falen van een primaire kering. Hierdoor is er voldoende tijd om het niet overstroomde deel van de polder te evacueren. Het waterschap heeft een minimaal te handhaven profiel afgeleid en in beeld gebracht welke aanvullende eisen vanuit het perspectief van evacuatie

aan de Knardijk gesteld moeten worden, zodat de vertragende werking is geborgd. De AV zal deze functionele eisen vaststellen. Deze worden daarna geborgd in de Keur en legger.

Uitgangspunten en randvoorwaarden

- Provincie en waterschap hebben gezamenlijk de bestaande waarden van de Knardijk in beeld gebracht in het document "Meer dan een dijk". Zij willen minimaal de huidige cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden behouden (de ondergrens) en hebben de ambitie dat ideeën / initiatieven deze waarden versterken passend binnen het beleid van provincie en waterschap. Initiatiefnemers wordt gevraagd om aan te geven hoe hun initiatief zich verhoudt tot de waarden uit het basisdocument;
- Het waterschap heeft beleid voor medegebruik van keringen vastgesteld. Dit beleid is van toepassing op het maatschappelijk proces en zal aan initiatiefnemers kenbaar gemaakt worden;
- Waterschap en provincie willen diversiteit in ontwikkelingen en geen monocultuur van een bepaalde functie;
- Waterschap en provincie willen het huidige profiel handhaven, een initiatief dat overhoogte substantieel wil afgraven is een showstopper. Een ondergeschikte incidentele ingreep in het profiel (b.v. ten behoeve van ruimtelijke inpassing) wordt echter niet op voorhand uitgesloten;
- Ook de stuurgroeppartners kunnen eigen ideeën / initiatieven inbrengen in het maatschappelijk proces via hun ambtelijke organisatie. Vanzelfsprekend op voorwaarde dat deze passen binnen de vooraf gestelde kaders. Het waterschap heeft ambities op het gebied van duurzame energie. Mogelijk wil het een zonneweide op de Knardijk realiseren (zie masterplan Duurzame Energie) . Het waterschap zal bij de start van het proces transparant zijn over zijn ambities;
- Een stuurgroeppartner die zelf een initiatief indient, onthoudt zich van een oordeel over dit initiatief;
- Van initiatiefnemers wordt verwacht dat zij de kar trekken van idee t/m realisatie;
- Met het oog op het maatschappelijk proces verlengt het waterschap de overeenkomsten met de pachters op de Knardijk met ingang van 2017 met één i.p.v. drie jaar. Hierdoor kunnen initiatieven op relatief korte termijn tot uitvoering komen. Het waterschap wil jaarlijks de pachters vóór mei (i.v.m. de opgave van percelen t.b.v. de meitelling bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) duidelijkheid geven of zij ook in het daaropvolgende jaar nog gronden op de Knardijk kunnen pachten.

5. Wat kunnen initiatiefnemers van waterschap en provincie verwachten aan inhoudelijke ondersteuning/inzet/onkostenvergoeding/begeleiding?

Reuring maken

Provincie en waterschap creëren een werkplaats om ideeën in te brengen en verder te brengen. De overheden stimuleren en inspireren initiatiefnemers.

Alliantievorming

- De projectorganisatie ondersteunt initiatiefnemers door inzet van een expertteam met landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische, waterhuishoudkundige, technische, juridische en fin/economische expertise;
- De projectorganisatie faciliteert de alliantievorming door het organiseren van ontmoetingen.

Realisatie

- Indien nodig³ verleent het waterschap vergunning voor medegebruik van de Knardijk;
- Het waterschap sluit als eigenaar van de Knardijk op basis van zijn grondzakenbeleid en tegen marktconforme tarieven, overeenkomsten met initiatiefnemers over het medegebruik van de Knardijk;
- Gemeente (en provincie) passen waar nodig ruimtelijke plannen aan om initiatieven mogelijk te maken.

³ Het waterschap werkt in zijn keur en legger uit in welke gevallen volstaan kan worden met een melding of wanneer een vergunning vereist is. Het waterschap wil uiterlijk na afronding van de alliantievorming de functionele eisen voor de Knardijk geborgd hebben in zijn keur en legger.

6. Communicatie

In de voorbereidende fase ontwikkelen provincie en waterschap een communicatiestrategie op basis van het plan van aanpak voor het maatschappelijke proces. Het uitgangspunt van de communicatiestrategie is een actorenanalyse. Aan de hand van deze analyse wordt de strategie bepaald voor de tweede fase waarin provincie en waterschap partijen enthousiast maken voor het proces en een startbijeenkomst organiseren. Bij het ingaan van de fase van alliantievorming en realisatie wordt de communicatiestrategie in meer detail uitgewerkt.